

Inkluusio –käsitteen avaamista ja historiaa

AVIn webinaari 31.8.2022

Dosentti, yliopistonlehtori Päivi Pihlaja
Helsingin yliopisto

Mitä sinun mielestäsi inkluusio tarkoittaa?

VARHAISKASVATUKSEN TAVOITTEENA ON

2) *tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista **inklusiivisten periaatteiden mukaisesti*** (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 16.12.2021/1183).

7) *tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista **tukea** varhaiskasvatuksessa tarpeen ilmettyä tarvittaessa **monialaisessa yhteistyössä*** (Varhaiskasvatuslaki 540/2018)

MYÖS MUUT LAIT KOROSTAVAT INKLUSIIVISIA ARVOJA JA TOIMIA

Lain tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa.
(Yhdenvertaisuuslaki 30.12.2014/1325)

MIKSI INKLUSIIVISTA PEDAGOGIIKKA?

Yleisiä periaatteita ovat muun muassa:

- ✓ Erilaisuuden kunnioittaminen ja vammaisten henkilöiden hyväksyminen osana ihmisten moninaisuutta ja ihmiskuntaa
- ✓ Syrjimättömyys
- ✓ Täysimääräinen ja tehokas osallistuminen ja osallisuus yhteiskuntaan
- ✓ Esteettömyys ja saavutettavuus
- ✓ Vammaisten lasten kehittyvien kykyjen ja sen kunnioittaminen, että heillä on oikeus säilyttää identiteettinsä (Yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 27/2016).

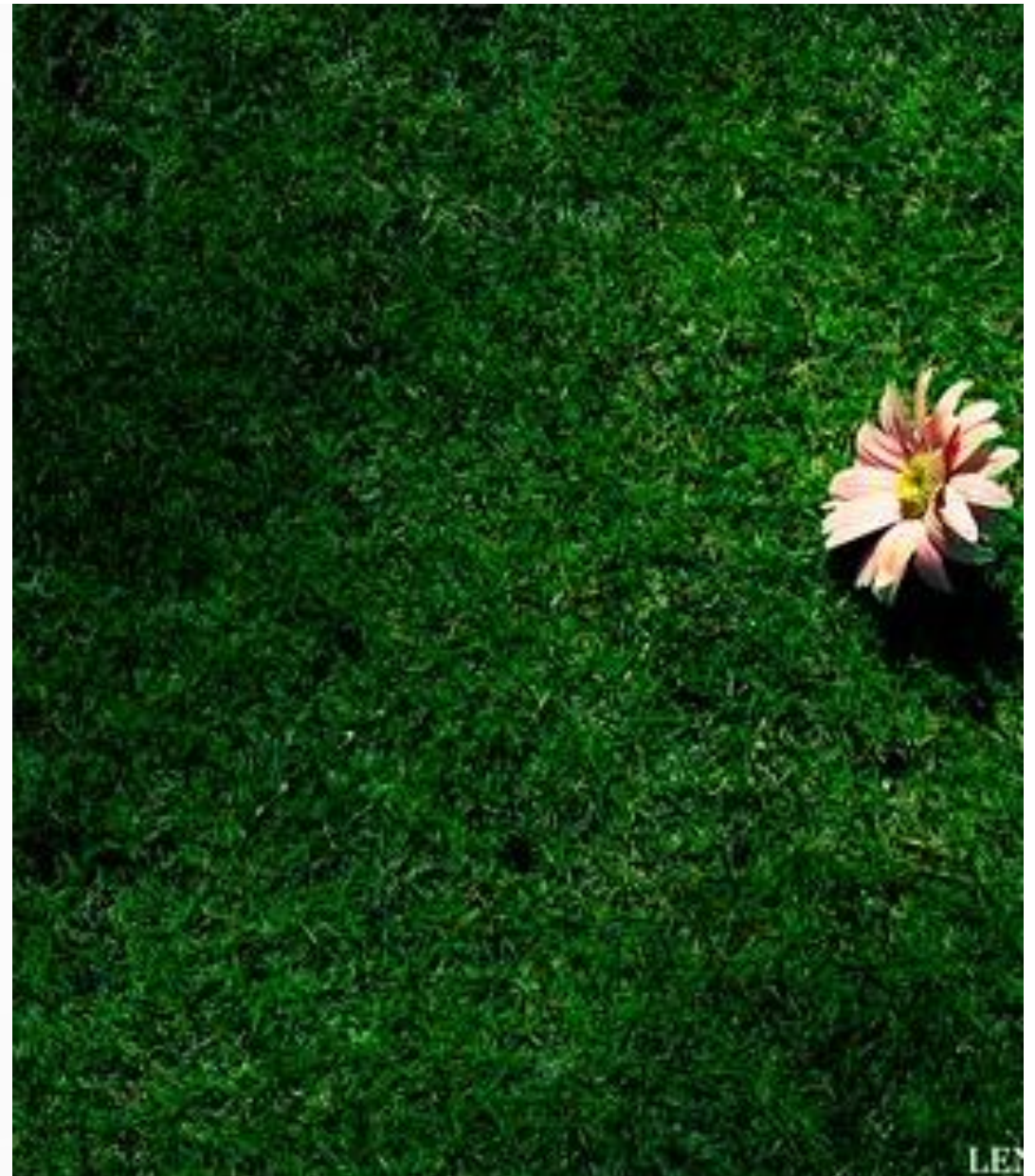
Inkluusio ihmisoikeudellisena kysymyksenä nousi vammaistutkimuksen ja vammaisaktivismista.

Inklusiivinen koulutus ja kasvatus sen sijaan erityiskasvatuksesta. Erityiskasvatuksella juuret tunnistamiseen, nimämiseen, segregaatioon. (Richardson & Powell, 2011.)

SEGREGAATION AJANJAKSO

- Vammaisten sijoittaminen yhteiskunnan marginaaliin syrjinnän, kontrollin ja hyväntekeväisyyden kohteiksi, esim. erilliset laitokset ja erilliset luokat
- Medikaalinen malli (puute, häiriö tms yksilössä)
- Vammaisten elämään liittyvät ongelmat eivät selity diagnoosilla, vaan kulttuurisilla ja yhteiskunnallisilla tekijöillä
- Rakenteet voivat syrjäyttää (Oliver 1990; Teittinen 2006.)

VAMMAISUUDEN SOSIAALINEN MALLI

- Huomio pois vammasta kohti sosiaalista olemista, esteetöntä viestintää, vuorovaikutusta, osallisuutta
- Siirtymä kohti sosiaalisen solidaarisuuden paradigmaa

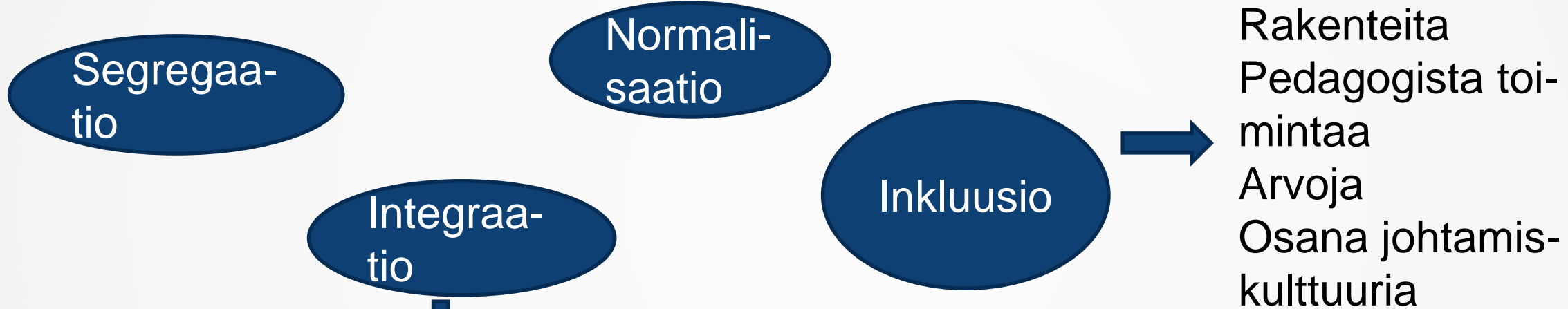
=

Huomion siirtyminen lasten oikeuksien sekä lasten äänen korostamisesta kohti vuorovaikutusta ja yksilön korostamista yhteisöllisyyteen ja vastavuoroisuuteen.
(Watson 2012; Tisdall 2015)

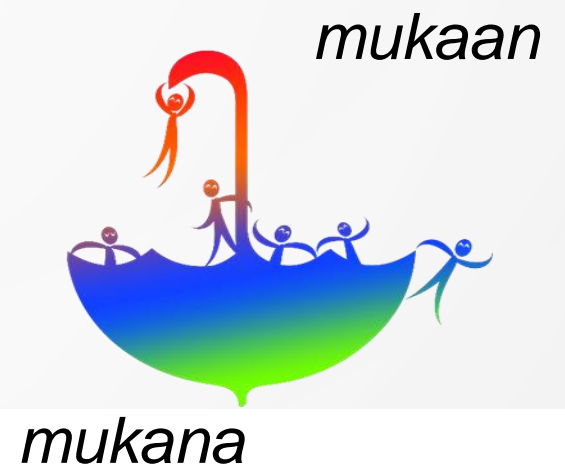

Erityiskasvatuksen ideologista kenttää

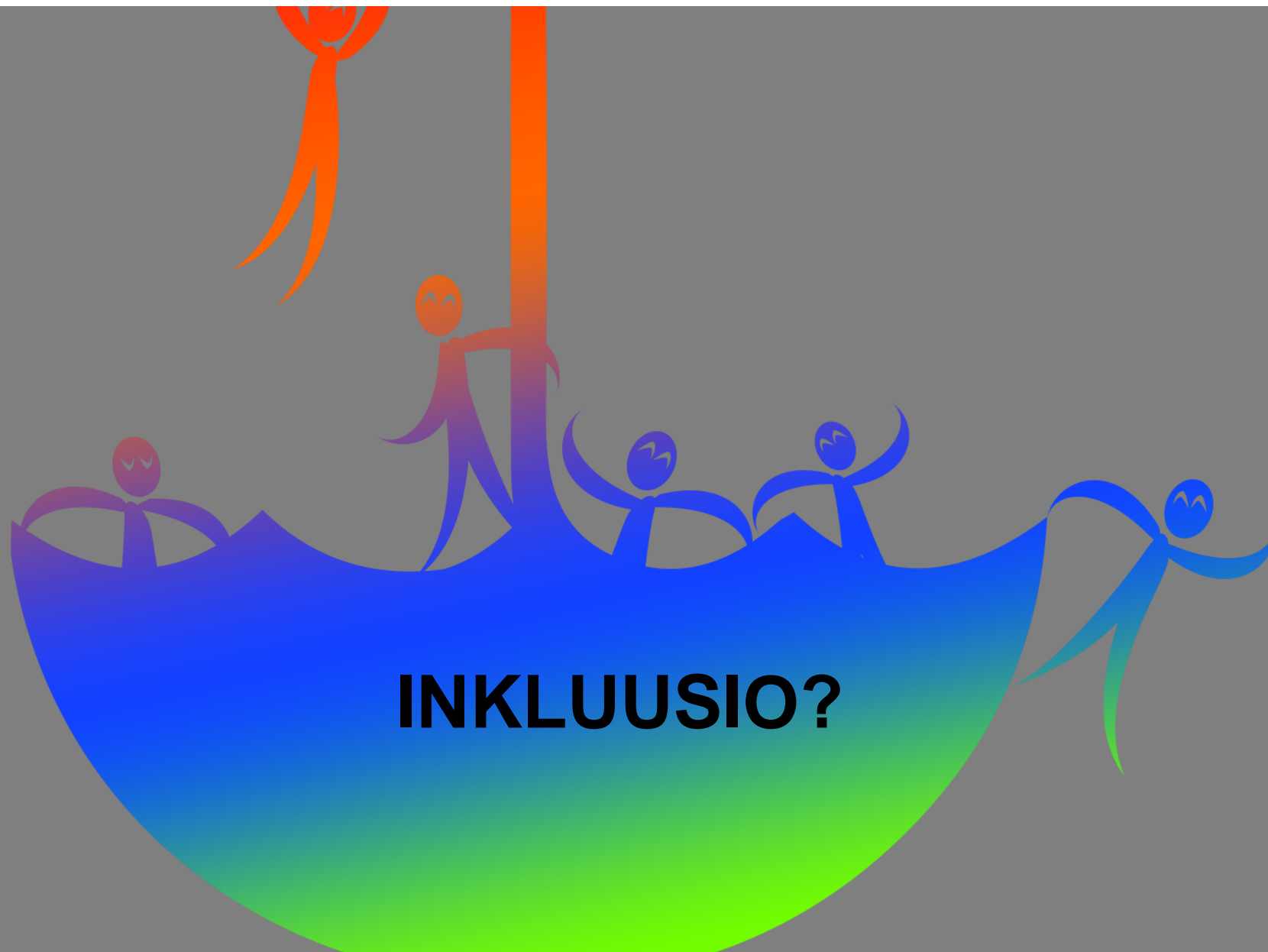

- fyysinen
- toiminnallinen
- sosiaalinen
- yhteiskunnallinen

On tärkeää huomioida, että vammaisen lapsen edun toteutumisen näkökulmasta keinot eivät ole vastakkaisia tai toisiaan poissulkevia. Inklusioperiaatteen mukaisesti, eli riittävän, lapsen tarpeet ja kompetenssit lapsilähtöisesti tunnistavan tuen kanssa toteutettuna sekä eriyttäminen että integraatio voivat palvella lapsen oikeuksia (Komulainen & Hämeenaho 2019)

- Inkluusio on prosessi joka auttaa pääsemään yli esteiden, jotka rajoittavat mukanaoloa, osallisuutta ja kaikkien oppijoiden saavutuksia.
- Yhdenvertaisuudella varmistetaan oikeudenmukaisuus, jossa koulutus näkee kaikki oppijat tasa-arvoisina. (UNESCO 2020, 25)

EQUALITY VERSUS EQUITY

In the first image, it is assumed that everyone will benefit from the same supports. They are being treated equally.

In the second image, individuals are given different supports to make it possible for them to have equal access to the game. They are being treated equitably.

In the third image, all three can see the game without any supports or accommodations because the cause of the inequity was addressed. The systemic barrier has been removed.

INKLUUSION MÄÄRITTELYÄ

LAAJA MÄÄRITTELY

Globaali tasa-arvon, hyväksymisen ja kestävän kehityksen prosessi (es. Booth 2011).

It is argued that focusing only on some students, rather than on all, is contrary to the principles of inclusive education (Messiou 2017).

Lupaus laadukkaasta kasvatuksesta ja koulutuksesta kaikille (Barton 1999).

Yhteiskunnallinen inkluusio ymmärretään laajana, ihmisoikeuksien sekä sosiaalisen, taloudellisen ja koulutuksellisen osallisuuden edistämiseen liittyvänä tavoitteena (Booth 2009).

Kuva: Unsplash

Inklusiivinen koulutusjärjestelmä kasvattaa lapsia erilaisuuden kohtaamiseen ja opettaa keinoja toimia erilaisissa ympäristöissä erilaisten ihmisten kanssa (Komulainen & Hämeenaho 2019).

KAPEA MÄÄRITTELY

Toisaalta inklusiolla tarkoitetaan asennetta erilaisten ihmisten hyväksymiseen, tasa-arvoon ja syrjinnän estämiseen, ei vain sitä, mihin yksittäinen oppilas sijoitetaan koulussa. **Vastauksena erityisiin tuen tarpeisiin.** (Barton 1999.)

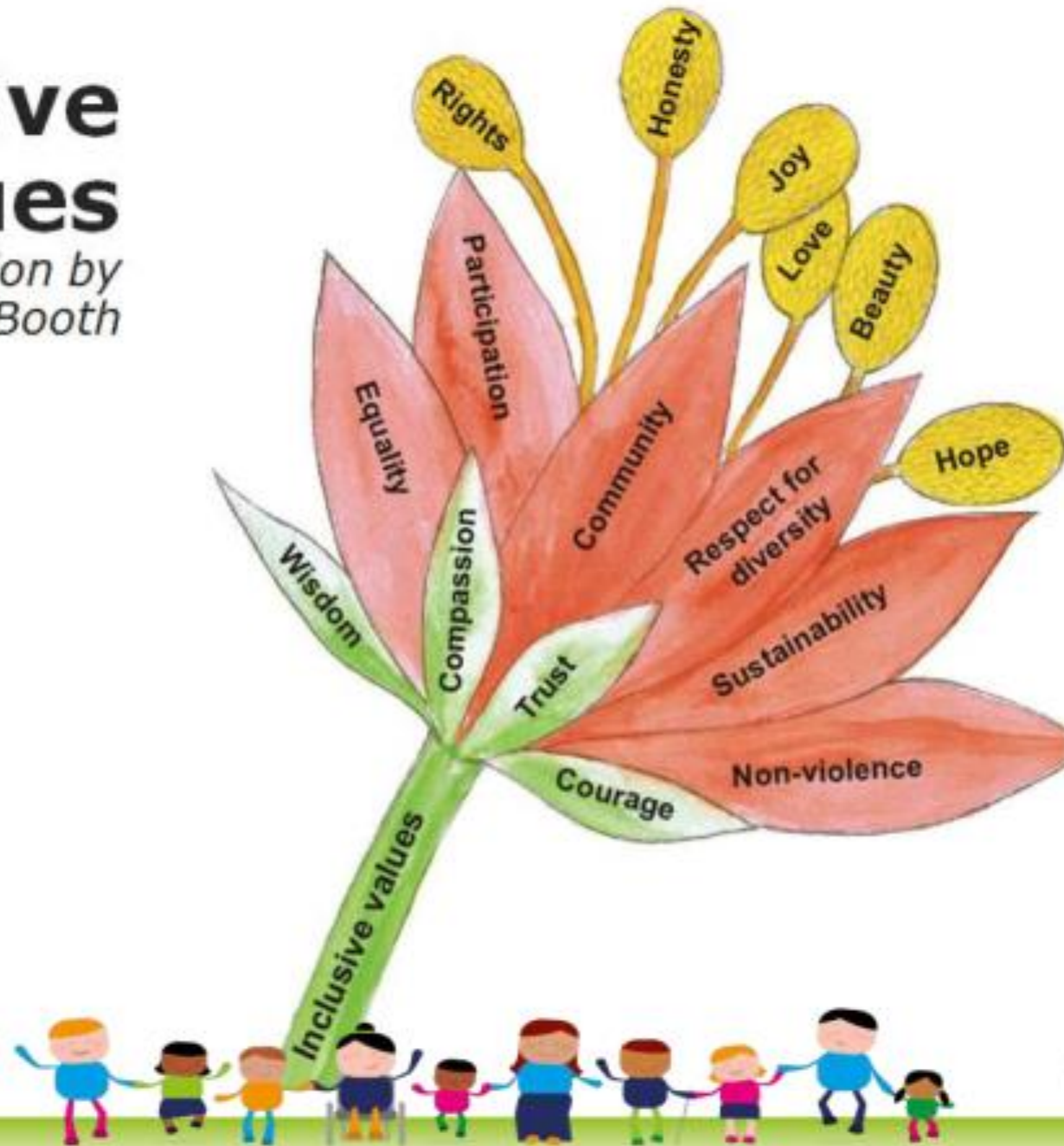
INKLUUSIO

- Mitä nämä sanat tuovat mieleesi kun ajattelet:
- Ryhmän lapsia
- Huoltajia
- Omia kollegoitasi
- Alaisiasia ja/tai esihenkilöäsi

Inclusive Values

*Index for Inclusion by
Ainscow and Booth*

Inklusiiviset arvot
(Ainscow & Booth,
Index for inclusion)

Inkluusiossa on kyse tasa-arvoon pohjaavasta kasvatuksesta ja koulutuksesta, jossa mahdollistetaan osallisuus ja johon kaikkia kannustetaan. Tämän lisäksi syrjimisestä käytännöt ovat poissa ja yhdenvertaisuuden periaatetta tutkitaan ja noudatetaan. Erilaisuus, vammaisuus tai ylipäättään moninaisuus on rikkaus, jota vaalitaan ja josta iloitaan. Kilpailullisuuden on korvannut yhteisöllisyys ja yhteenkuuluvuuden edistäminen. (Pihlaja 2021)

Yhteinen määritelmä ja ymmärrys asiasta

Osallisuus

Tasa-arvo

Yhteisöllisyys

Moninaisuuden
arvostaminen

Inklusio

Inklusiiviset periaatteet mm:

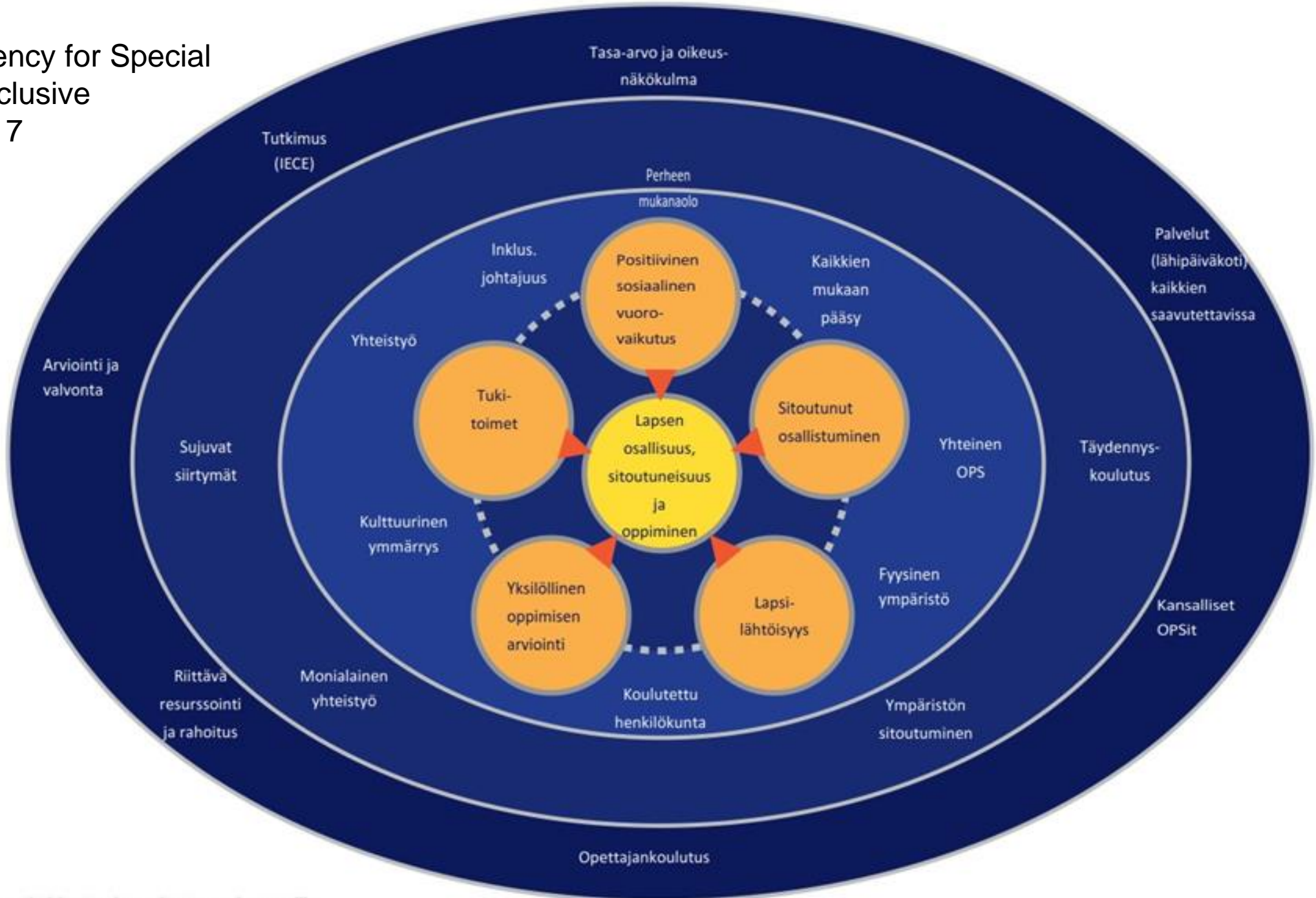
- *kaikkia lapsia koskevat yhtäläiset oikeudet,
 - *tasa-arvoisuus,
 - *yhdenvertaisuus,
 - *syrjimättömyys,
- *moninaisuuden arvostaminen sekä
- *sosiaalinen osallisuus ja yhteisöllisyys (OPH 2022, 3)

INKLUSIIVINEN TOIMINTAKULTTUURI (OPH 2022)

- Edistää lasten osallisuutta ja oppimista ja vastaa kaikkien lasten erilaisiin tarpeisiin. Jokaisella lapsella on oikeus kuulua ryhmään, osallistua yhteiseen toimintaan sekä kasvaa omaan potentiaaliinsa vahvuuksien ja myönteisten oppimiskokemusten avulla yhdessä vertaistensa kanssa (OPH 20222, (VASU), 24-25)

Ottaisinko omaan luokkaan? Myönteinen vastaus riippuvainen erityisen tuen tarpeesta (Saloviita 2019).

Kun lapsella sosioemotionaalisen tuen tarpeita ? (Hirvensalo 2018; Heinonen & Pihlaja 2020; Pihlaja 2008, 2012)

Opettajaksi opiskelevien asenteita? *Periaatteessa hyvä ajatus, mutta....; Pula resursseista; Joku kärsii; Liian vähän koulutusta aiheesta; joustavat järjestelyt ja ihmisoikeusajattelu* (Takala, Pihlaja & Viljamaa 2022)

Opettajien luottamuksella omiin kykyihin on positiivinen yhteys myönteiseen asenteeseen inkluusiota kohtaan (Yada, Leskinen, Savolainen & Schwab 2021).

Myönteiset asenteet

”Fear of unknown” (Robinson & Goodey 2018)

Rakenteita (esim. erityisryhmien osuus vähentynyt 1997 ---- 2016)

-- eli millainen on inklusiivinen lapsiryhmä?

Edellyttää motivaatiota ja tietoa/osaamista

Johtajan ymmärrystä ja tukea toiminnan monipuolistamiselle ja erilaisille pedagogisille ratkaisuille

Resursseja (erityisopen palvelut, terapeutin palvelut, työnohjaus/konsultaatio, avustajat, välineet....)

Työnohjaus ja konsultaatio tarvittaessa

Lasten, vanhempien, henkilöstön osallisuus

Yhteisöllisyyden ja demokraattisen toimintakulttuurin kehittämistä

Inklusion implementointi

Yhdenvertaisuuden toteutuminen
Lasten, vanhempien, henkilöstön
osallisuus

Yhteisöllisyyden ja demokraattisen
toimintakulttuurin kehittämistä

Sitoutunut ja osaava henkilöstö

Inkluusion implementointi - Yksikkötason tarkastelu

INKLUUSIO TYÖNTEKIJÄN NÄKÖKULMASTA

- ‘Integroidut erityisryhmät & erilliset erityisryhmät’ osana päiväkotia = kokoaikainen erityisopetus
- VEO:n tuki: lapsi- ja ryhmäarviointi, interventiot, osallisuus vanhempiyhteistyöhön, yhteisopettaminen
- Moniammatillisuus: psykologit, kuraattorit, fysioterapeutit, puheterapeutit, kuntoutusohjaajat, psykoterapeutit, sosiaalityöntekijät
- Vanhempien kanssa tehty yhteistyö ja vanhempien osallisuus
- Työnohjaus ja konsultaatio
- Esimiehen ja työtiimin sekä –yhteisön tuki
- Yhteisöllisen ja demokraattisen toimintakulttuurin rakentamiseen osallistuminen (ei kilpailullisuutta)
- Resursointi
- Osaaminen: tieto ja asenteet

Pääsy yhteisiin palveluihin

Yhteinen opetussuunnitelma

LAPSEN **yksilöllisiin** oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tarpeisiin vastaaminen **ryhmässä**

Oikeus yhteiskunnan voimavaroihin (erityisopen palvelut, terapeutin palvelut, avustajat, välineet....)

Laadukas varhais(erityis)kasvatus ja -opetus

Kokoaikainen erityisopetus, osa-aikainen erityisopetus (erityisryhmät päiväkodissa ja erityisopetus vakassa!)

Osallisuus: toiminnallinen ja sosiaalinen

Hyväksymisen ja arvostuksen kokeminen

Yhteenkuuluvuus

Ei loukkaavaa tai vammauttavaa toimintaa tai puhetta, sillä loukkaavat sanat eivät voi kuvata ihmistä.

Syrjimätön ja yhdenvertainen toimintakulttuuri

Inklusion implementointi - Lapsen näkökulma

Es. oma nimetty
osa-aikainen
erityisopettaja

Lapsen tiimi

Lapsen
suunnitelma
toteutus ja
arviointi

Tuen tarpeen arviointi

Yksikkökohtaiset rakenteet ja lapsiryhmien pedagoginen muodostaminen

Moniammatillinen kunnallinen /alueellinen työryhmä

Kunnalliset rakenteet, resurssit ja vastuu”henkilö” kunnassa

Erityisryhmät, resurssiopettajat & avustajat
Kuntoutus henkilöstö
Lasten kuntoutustarve

Blankstein & Houston 2016; *Leadership for Social Justice and Democracy in Our Schools*, edited by Alan M. Blankstein, and Paul D. Houston, SAGE Publications

Blankstein, N. & Hansen, K. 2000. Behavioral disorders in Danish Schools: a qualitative of background factors. *European Journal of Special needs education* 15(3), 285 – 296.

Blomqvist, E. 2014. *Pedagoginen johtajuus varhaiskasvatuksessa*. Tre: Tampereen yliopisto.

Broome, G. & Moss, P. (2005). *Ethics and Politics in Early Childhood Education*. London: Routledge Falmer.

Chen, J. & Leivo, M. 2015. Inklusioideologian ja koulutuspolitiikan jännitteitä 2000-luvun suomalaisessa peruskoulussa. *Kasvatus & Aika* 9(4), 8 – 23.

Chen, M. & Pihlaja, P. 2020. What do children with social, emotional and behavioural difficulties think about themselves in early childhood? *Emotional and Behavioural Difficulties* 25(1), 94 -107.

Chen, S. 2018. ”Enempää en mielestäni voisi ymmärtää”. Luokanopettajien näkemyksiä ja kokemuksia sosioemotionaalista tuesta yleisopetuksessa. Turun yliopisto.

Chen, S.

Chen, M. 2015. Inclusion, integration, or what? A comparative study of the school principals’ perceptions of inclusive and special education in Finland and in Alberta, Canada, *Disability & Society*, 30:1, 59-72, DOI: 10.1080/09687599.2014.982788 .

Chen, M. & Lakkala 2018. Inklusiivisen luokan vuorovaikutussuhteet. *E-Erika. Erityispedagogista tutkimusta ja koulutuksen arviointia*. 2/2018.

Chen, P., Pihlaja, P. & Laakkonen, E. 2020. Inklusiivisen pedagogiikan johtaminen varhaiskasvatuksessa. *JECER* 9(2), 373–398.

Chen, P., Pihlaja, P. & Laakkonen, E. 2020. Inklusiivisen pedagogiikan johtaminen varhaiskasvatuksessa. *Varhaiskasvatuksen tiedelehti*. *Journal of Early Childhood Education Research* 9 (2), 373 – 398.

Chen, M. 2019. Perusopetuksen oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestelmän kehitys tilastojen valossa ja normien kuvaamana. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Chen, M. 2021. An expanded conceptual and pedagogical model of inclusive collaborative teaching activities. Helsingin yliopisto.

Chen, P. 2008. Behave Yourself! - examining meanings of children with socio-emotional difficulties. *Disability & Society*. 1/2008, 5-15.

Lähteitä

- Pihlaja, P. & Viitala, R. 2022. Varhaiserityiskavatus (tulossa uusittu painos). PS-kustannus.
- Pihlaja, P. Erityisen tuen käytännöt varhaiskasvatuksessa: näkökulmana inklusio. *Kasvatus* 49(2), 146 – 157
- Pihlaja, P. 2012. ”Susta ei tuu koskaan mitään”. Sosiaalisemotionaalisten vaikeuksien näyttämöllä. Teoksessa H. Silvennoinen & P. Pihlaja (eds.), *Rajankäyntejä. Tutkimuksia normaaliuden, erilaisuuden ja poikkeavuuden tulkinnoista ja määrittelyistä*. Turku: Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisuja A: 214. (s. 319-343)
- Pulkkinen, J. Räikkönen, E., Jahnukainen, M. & Pirttimaa, R. 2020. How do educational reforms change the share of students in special education? Trends in special education in Finland. *European Educational Research Journal*, 19(4) 364–384 .
- Rizvi, F. & Lingard, B. (2010). *Globalizing Education Policy*. London and New York: Routledge.
- Saloviita, T. 2018. How common are inclusive educational practices among Finnish teachers? *International Journal of Inclusive Education*. 22(5), 580 – 575.
- Saloviita, T. 2018. How common are inclusive educational practices among Finnish teachers? *International Journal of Inclusive Education*. 22(5), 580 – 575.
- Saloviita, T. 2019. Explaining classroom teachers’ attitudes towards inclusive education. *Support for Learning* 34(4), 433 – 422. DOI 10.1111/1467-9604.12277
- Silvennoinen, H, Kalalahti, M. & Varjo, J. 2016. Globalisaatio, markkinaliberalismi ja koulutuspolitiikan muutos. Teoksessa H. Silvennoinen, M. Kalalahti ja J. Varjo. (toim.) *Koulutuksen tasa-arvon muuttuvat merkitykset*. Jyväskylä: Kasvatustieteellinen Seura. (11 – 34)
- van Steen, T. & Wilson, C. 2020. Individual and cultural factors in teachers’ attitudes towards inclusion: A meta-analysis. *Teaching and Teacher Education*. DOI:10.1016/j.tate.2020.103127
- Viitala, R. 2014. *Jotenki häiriöks. Etnografinen tutkimus sosioemotionaalista tukea saavista lapsista päiväkotiryhmissä*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. (väitöskirja)
- Whitty, G. & Power, S. (2000). Marketization and privatization in mass education systems. *International Journal of Educational Development*, 20(2), 93–107.
- Yada, A., Leskinen, M., Savolainen, H. & Schwab, S. 2021. Meta-analysis of the relationship between teachers’ self-efficacy and attitudes toward inclusive education DOI: 10.106/j.tate.2021.103521
- Szumski, G., Smogorzewska, J. & Karwowski, M. 2017. Academic achievement of students without special educational needs in inclusive classrooms: A meta-analysis. *Educational Research Review* 21, 33 – 54.

Kirjallisuutta

A stylized illustration of a boat with a rainbow gradient from purple to green. Several figures are on the boat, some holding up a large orange banner. The background is a solid grey color.

KIITOS

paivi.me.pihlaja@helsinki.fi